

գրեմա պաղը մէրադ իտիւնէնք մա-
լիւմաթլար լիւրմիշ տիր :

«Էկէր ճարօն հիւքիւմէթինն քեաֆ
ֆէյի թէրթիպաթը մէվգըլ ինրայէ
գօնուր իսէ» , տէր մէվգըլը մէքթու-
պու եազան , « ճարօն մէմալիքի դա-
յէթլէ պիւլիւք էհէմմիյէթի պուլու-
նաճադ բօլիթիգաճա վէ պէշէրիճէ պիր
թանգիմաթ տայիրէսինէ կիրմիշ օլա-
ճադ տըր :

«Վազաա շիմտիյէ տէկին իսմէն ի-
սէ տէ , սահիհ պիր հալ տիր քի , պէյ-
լէրին քեաֆֆէսի տալի , քէնտի բա-
յէլէրին թէրք իթմիշէր տիր , ճարօն
սէնէսինին տօգուզունճու պընտան
սօնրա , եանի հոկտեմբեր այլնքն սօն-
լարքնա տօղու , շու եա պու հէմէհ-
րիլէր կիպի , Եէտօ շէհրինտէ իսքեան
իսէնէքլէր տիր :

«Պուշար , քէնտի ստպըգ միւլք-
լէրի իրաւարքնքն եալքնք օնտա պիր
գըմմըն քէնտիլէրէ սաղաւաճադլար ,
վէ օնտա տօգուզ գըմմը , Եէտօ շէհ-
րինտէ պուլունան մէրքէզ հիւքիւմէթ
թարաֆընտան զապթ իտիւնէնք տիր .
վէ էեալթլէրէ Եէնի վալիլէր նասապ
իտիւն , պուշար տալի , սատէնէ
մէրքէզ Հիւքիւմէթին մէմուրլարը օլ-
մուշ օլաճադ տըր . . . :

«Պինայէնալէյի բօլիթիգաճա մէգ-
լիւր Եէնի թէշթիւթ իլէ , պէշէրիճէ
պիր իսլահաթ մէվգըլ ինրայէ կէմիշ
օլաճադ տըր քի , պէլքի մէվգըլը իս-
լահաթ , տահա գիւտտէ էհէմմիյէթ-
տէն պուլունմուշ օլաճադ տըր :

«Էօնիւմիւզտէքի պէշ սէնէ զարֆըն-
տա , շիմտիյէ տէկին պէյլէրին վէ սա-
լիր սահիպ մէսնէտլէրին եիւզիւնտէն
կէշինէն Սամուրէլէրէ (իքիլէր ատէտ
գըլըճ թուլէանլարա) եօլ վէրիլէնէք
վէ պիլգըլթ քէնտի չալըմալարը եա-
նի եա սանաթ սահիպի , եա թիւճճար ,
եախօտ պէլտիլէ իսքմէթըքարլարը
մագաճընտա իշ ատամլարը իլէ կէշի-
նէնէք պուլունա մէճպուր գըլընա-
ճադլար տըր :

«Պուշտանտա պաղգա , պէլէտիյէ
մէմուրլէթլէրի գաբուլարը , հէր սը-
նքֆտան պուլունան ատէմլէր իշին ա-
լըգ սըրադըլաճադ , վէ Բրուսիա մօ-
տէլի իւզրէ , ումուճ սուրէթտէ հէր
քէսին ասքըլլէթ թապի պուլունմա-
սընքն պիր թարղը իտիւլա գըլընաճադ
տըր » :

Պու ճիւմէլ իլէ , մէգըլը մէքթու-
պու եազան գաթ , պու իսլահաթլա-
րքն քեաֆֆէսինին տալի հաղըգա-
թէն մէվգըլ ինրայէ գօնուլապիլէնէք
լէրինին միւմիլին օլմասը հաղըգընտա ,
իզհարը շիւրհէ իլլէմիշ տիր :

«Սընքֆէմ ֆարղլար , սայիր մէմա-
լիլէրէտէ նէ տէրէնէ գուլլէթլի օլմուշ
իսէ , ճարօնտա տալի այնի տէրէնէտէ
գուլլէթլի պուլունմուշ տուր . թայ-
գուշուլուզուն(1) իհտաս օլտուզու վա-
ղըթա տէկին , ճարօն թէվալիլի ,
հէման արտը քէսիլլէքսիլլին պիրպիր
արղասը սըրա պիր թագըմ տալիլի
մուհարէպէլէր նաղլիլէթի իլէ տօլու
տուր . վէ հաթթլա շիմտի տալի , օլ
թաղը մուհարէպէլէրին միւմիլին օլ-
մատըլը , սօն վաղալարտան անլալը-
մըլ տըր :

«Պուշտա տալի իթմաթ իթմէք կիւճ
պիր շէյ տիր քի , շիմտիյէ տէկին էեա-
լէթլէրին իրաւարքնքն եալքնք քէն-
տիլէրի ալմըլ օլան իթմիւտըլը սընքֆի :

(1) ճարօն միւլթիլիլի (քի նէվթիլ
հիւքմուր վար տըր . պիրիսի տէվլէթ
իտուլիլէ գաղըլը վէ Միգաթ թիւմլիլ
օլտուր , տիլէրի տալի , եալքնք օլու-
հանի լիլլէրէ գաղըլը , վէ Թայգուլ թիւ-
միլլէրէ գըլըլը :

լար , ապա գարը գօյմադսըգըն , վէ
սըրֆ պիր վաթմանքըլլէրլիյէ մախուս
օլան թէրքի մէնֆաթ իլէ , մէգըլը
իրաւարքնքն հիւքիւմէթէ թէսլիմ իթ-
մէյէ րաղի օլտուշար :

«Վազաա սահիհ տիր քի , Միգաթ
թարաֆընտան գուհուրա կէլէն պիր էմի
ատէթա , Սէմա (Երկինք) թարաֆը-
նտան վէրիլմիշ պիր էմի մագաճընտա
թուլթուլմադտա տըր , պու ճիւմէլ իլէ ,
իշին պու հալի , ալա պիր պէյլի մէն
իթմէմիշ տիր քի , Միգաթ քէնտի
տիւլմէնլէրինին էլինէ տիւլմիւշ տիր
վէ արթըգ Սէմանքն սէրպէսթ պիր մէ-
մուրու սաեղալմաղ տիլէրէք , Հիւքիւ-
մէթէ գարըլ մուհարէպէյէ գաղըլմա-
սըն :

«Տիկէր թարաֆտան շու տալի ին-
քար օլունմաղ քի , ճարօն էեալէթլէ-
րին , պիր մէրքէզ հիւքիւմէթ թահ-
թընտա օլարադ պիրլէլթիլմէքլիք ,
Ալմանեա իմրէրաթթըլուզուն թէշթիլ
իթմէքլիքտէ գուհուրա կէլէն կիւճիլք
գաթար , կիւճ պիր մուլալ լէ օլմադ :

«Պէյլէր , տալիմա իսմէն Միգաթ
նուլ թէպալիլէթիլտէ պուլունմագտա
իտիլէր , սլունլար , քէնտի իւնվանլա-
րքնք Միգաթտօտան ալըրլար իտի , իմ-
տի Ալմանեա բրէնպէլի կիպի հիւքիւ-
տարլըգ իթմիւտըլմա նայիլ պուլուն-
մուշ օլմադլար իտի » :

ՍԱՊԸԴ ԻՄԲԵԼԱԹՈՐ ՆԱՐՈՒԼԻՆ
Իֆրաթ մէրթէպէ սէրպէսիլթ թա-
րաֆիլիլ օլան Գօնթիլթիլսիսն նամ
Բարիս զաղէթապընտա , Սապըգ իմրէ-
րաթթ Դարթիլտէն գարըլ աթիլտէքի
պէնտ եաղըլմըլ տըր :

«Պէյլէր պիր ֆէլաքէթտէն սօնրա ,
իմրէրաթթ Դարթիլտէն թարաֆընտան
պու գաթար թէմմիլնաթ կէօրէն պիր
ատէթ , պիլթիւն մուհարէպէյին վէ
Սէտան թէսլիլմիլլէրինին էվլէլլիտէն
մէշվէրէթ իլէ հաղ . իտիլմիւշ պիր թը-
րաճէտեա օնուլու իտի տէյի քէնտի
քէնտուլէ պիր նէթիլէն չըգարմաճա
միւմիլին մի տիր :

«Իսայր —Պօնարաթթ , Բրուսիա թա-
րաֆընտան քէնտիլի իշին գուրուլմուշ
օլան տուղաղա տիւլմիւշ տէյիլ տիր .
մուղալիլի օլարադ , քէնտի իտի քի ,
պիլլէ պիլլէ , էհալիլի մէքուհ պիր
տուղաղա սիւրմիւշ տիր :

«Գուլիս 6 տա շէքիլէն թէլէկրաֆ-
լար , յուլիս 19 տա վուգուա կէլէն ի-
լանք հարապ , վէ Սէտան թէսլիլմիլլէրի
պուլունարքն քեաֆֆէսի տալի , էվլէ-
լիտէն գաթար լիլլիլլիլ օլան շէյլէր
օլուպ , քեաֆֆէսի տէ , Պօնարաթթ
բլանքնքն պիր գըմմըն թէշթիլ իթ-
մէքտէ , վէ իմրէրաթթըլուզուն իլէ-
րուտէ վուգու պուլունա գաթըրի ի-
լին էլլէթմիլլէրին իտի » :

«Պօնարաթթ թարաֆիլիլ օլան Որտը
նամ զաղէթա տալի , Գօնթիլթիլսիս-
նուլ պալէատէքի պահսըն աթիլտէքի
սուրէթտէ ճէվապ լիլլիլլէրին :

«Իլլէթ շիմտի , իշին թէքմիլլին ան-
լատըլ :

«Իլլիւնճիւ Նարթիլէն , յուլիսին 6
սընտա , կէրէք քէնտիլին վէ կէրէք
քէնտի սիլիլլէրինին , իլլուտէ էլտէ
իթմէյէ իսմիւտըլ օլտուղալար շէյլէ-
րի , շու աթիլտէքի սուրէթլէ թէթիլպ
իտիպ սըրասըն գօյմուշ իմիշ :

«Միլալարիլլէ հաղըթլէրի , Բրու-
սիայա գարըլ իլանք հարապ իտէնէք ,
վէ այնի վաղըլտա , քէնտիլին մու-
հարէպէյէ հաղըլ պուլունմուշ օլմա-
ղըլըն տալի Բրուսիայա պէնտ ի-
տէնէք իմիշ . վէ Բրուսիա տալի , քէն-
տիլին , Սէտանտա էսիլ թուլթաղըլը ,
միւլալիլլէ հաղըթլէրինին թէնհիւտ

իտէնէք իմիշ :

«Մէգըլ թէրթիպաթ , նօգթասը
նօգթասըն ինրա իտիլմիշ վէ իլլիւն-
ճիւ Նարթիլէն քէնտի թալիլ ու թա-
ճընքն վէ մէմալիլլէրինին սըգընթըն-
տան գուրուլուպ . շիմտի Չիգըլլէրսիթ-
տա , քէնտի Բրուսիա Նարթիլլէն
Իլլիլլէրինին չըգարմադտա տըր :
«Գօնթիլթիլսիսն , աճէպա քէնտի
օգուտանլարքնքն նէ էէրինէ գօյմուշ
տուր քի , քէնտիլլէրէ պէյլէր պիր պա-
թալ վէ կիւլիւնէնէք ապէսիլթ զի-
եաֆէթի բայը չըգարմադտա տըր :

«Պիլլէր պիլ , պու տէրէնէտէ եիւք-
սէք գըլմէթի պուլունան բօլիթիգա-
ճա վէ քիլթապէթէ պիր կիւլլէլլիլին
շէյլէր պիր կէօլիլլէրին տալի կէօս-
թէրմէքլէ , օգուտանլարքըլա էքէյի-
ճէ պիր էյլլէնէ չըգարմըլ օլտուղ
տէյի զան իտէրիլլէ » :

ԳՕՆԻ ՏԸ ՊԱՅՍԹ

Բարիս զաղէթալարը , ալէսսէվիլլէ ,
Գօնթիլթիլ տը Պայսթ իսթիլլիլլէր
լիլլէ իզհարը Եսթիլ իթմէքտէ տիրլէր :
Մէգըլըլ զաղէթալար , Գօնթիլթիլ միւմա-
լիլլէրին , Ալմաթիլ Տէվլէթիլ Բէյիլի
վիլլէքլալըլըլ թէրք իլլէմէսինի , Բը-
րէնա Պիլլիլլէրին գուրուլ օլտուղ
թէրթիլլէրինին համ իթմէքտէ տիր-
լէր :

Օրիլլիլին Նարթիլլէրին նամ զաղէթա ,
օլ պապտէ աթիլտէքի Եսթիլլէրին
միւշ տըր :

«Գօնթիլ տը Պայսթ , աթիլ պիր տիր-
լուլթա տէյիլ տիր :

«Պիլլիլլէրին միւլլէր Երլուղը , Ալ-
մանեանքն պիրինճի էլլիլ իտարէսի մա-
գաթմիւտա օլարադ , Եիւքսէլմէսինտէն
էվլէլլէ , վէ հաթթա , Ալմանեա իթմիլ-
հատընքն Բէյիլի վիլլէքլալըլ նամ ի-
լէ օրթաեա չըգարմադտան սօնրա տա-
լի , Գօնթիլ տը Պայսթ , միւմալիլլէր
լիլլէ ուղըապիլլէնէք պիրինճի վիլլէք-
լա տըր տէյի իթմաթ իտիլլէքտէ ի-
տի :

«Գօնթիլ տը Պայսթ , եալքնք միւլլէր
(վարպետ) օլմանքալ , Բէն Նէհրինին օ-
պիր թարաֆընտա , Պէրլին գապիլլէ-
թ օսուլուն հըրըլ շան ու թամաա տա-
լիլ (փառապիլլէրին) թերթիլլէրին
գարըլ տապան տապանա զըրտ պիր
էքքեար իզհար իթմէքտէ իտի :

«Գօնթիլ տը Պայսթ , քէնտի քէնտի-
նի , Ալմանեանքն մախուսիլլէրին տա-
լիլ (մանապիլլէրին) մէնֆաթլարը
նքն ճանքը գըլմըլ օլուպ , իքինճի տէ-
րէնէտէ օլան Տէվլէթլէրին , Բրուսիա
վէ Ալմաթիլ Տէվլէթլէրինին րաղիպ
(միլլիլլէրին) նիլլէթլէրի գարըլտէնտա թէհ-
լիլլէրին պուլունմադտա օլտուղալարըլ
կէօլլէրէք , իքինճի սընքֆիտան պուլուն-
նան Ալմանեա Տէվլէթլէրինին , թարա-
ֆէյիտէն սըգըլ տօթլուպ պաղլարը ի-
լէ պիրպիրլէրինին պաղլարաղըլը , վէ
Բրուսիա վէ Ալմաթիլ Տէվլէթլէրինի
էմիլ իթմիլլէրինին տալիլլէրինին մէճ-
պուր գըլմաեա , վէ Ալմանեա իթմիլ
հատը իշինտէ , հաղըլ պիր միւլաղէ-
նէ սաղալմաեա միւլթիլլէր օլաճադ
իլլիլլէրին պիր Տէվլէթ օլմաղ իլլէրէ ,
անլէրի պըր պիր թագըմ թէշթիլ իթ-
մէքլիլլէրին քէնտի իլլէրինին ալմըլ իտի :

«Գօնթիլ տը Պայսթ պուլունա եալմադ-
լա , իլլէ պիր Ալմանեալարըլա , վէ Սա-
սօնեա միլլէթլէրինին սաթըլ վիլլէքլա-
լըլըլ (1) եաղըլ պիր հարէքթիլտէ
պուլունմուշ իտի :

«1866 մէնէսինտէ , Բրուսիա , իթմիլ-
հատ թանգիլլի բլանքնքն մէվգըլ ինրա-

(1) Գօնթիլ տը Պայսթ , 1866 մէնէսի
մուհարէպէյինտէ , Սապսօնեանքն Բէյիլի
վիլլէքլալըլ իտի :

յէ վաղ իլլէմէք արղու իթմիլլինտէ ,
թապիլլէր իլլէ , Գօնթիլ տը Պայսթըն ,
քէնտիլինին էն զիւտտէ ինատըլ իսալի
պուլունմուշ օլտուղուլու կէօրտիլ :

«Սապսօնեա հիւքիւմէթի , Ալմաթի-
րինին թարաֆըլ թուլթու , վէ
Սապսօնեանքն րէսմէն թէքլիլլէրինին
օլմաթ իլլէ իտի քի , Պրանքթըլթա թէ-
ճէմիլ իթմիլ օլան Տիլթիլ մէքլիլլէրին
յուլլիլլէրին 16 սընտա , Ալմաթիլ վէ Պա-
լիլլէրա տէվլէթլէրինին , Հօհէնցօլլէրին
ֆալիլլէրինին (Բրուսիանքն) նիլլէթլէ-
րինի , սիլահ մարիֆէթի իլլէ րէտտ իթ-
մէքլիլլէր տալիլլէր իլլէրտի :

«Բրուսիա , մէյտանք մուհարէպէտէ
զալիպ կէլտի :

«Սապսօնեա , Ալմաթիլ իլլէ պէրա-
պէր Եէնիլլէրէք , Շիմալի (հիւսիսային)
Ալմանեա իթմիլլէրինտէ կիրմէնէ
հիւքիւլ օլունտու , լաքին սըրա , « մէգ-
լիւր մէճպուրի պիրլիլլէրին շարթլարքն
թէսլիլլէրին իթմիլլէրին կէլտիլլէրին , Գօնթիլ
տը Պիլլիլլէրին , Գօնթիլ տը Պայսթ իլլէ
մէշվէրէթլէ կիրմէնէնէնէլլիլլէրին պէնտ
իլլէրտի , վէ գօնթիլ տը Պայսթ տալի ,
1866 մէնէսի օգոստոսուն 19 ունտա ,
քէնտի իթմիլլէրինտէ վիլլէրինին մէճպուր
օլտու :

«Գօնթիլ տը Պայսթ Եէնիլլէրին սէնէ-
նին հոկտեմբեր 30 ունտա , Պրանքթա
թագըլլէրինին պաղ վիլլէքլա-
լը օլտու , վէ մուլու իտարիլլէրին իտա-
րէսիլլէրին էլլէնէ ալտը :

«Գօնթիլ տը Պայսթ մէվգըլըլ մէմու-
րիլլէրին կէշմէսի սէպէպիլլէրին , Պէրլին-
տէ հոսուլլէ կէլլիլլէր օլան գըլըլըլըլ
ուլունտուլլէրին տըր :

«Քէնտի էն պիւլիլլէր իսալի օլան
գօնթիլ տը Պիլլիլլէրին , քէնտիլինին տէ-
վիլլէր օլտուլու , վէ էպէտի ոտրէթ-
տէ էլլիլլէրին գուրուլմուշ տուր տէյի
պէնտ իլլէմիլլէր պուլունտուլու գօնթիլ
տը Պայսթըն , էվլէրինտէն մալիլլէր պու-
լունմուշ օլտուլուլուլու տէրէնէլլիլլէրին
նիլլէպէտէ Եիւքսէլլէրին վաթըլա-
լարը վէ պիր թէքսիլլէր իլլէ , Եէնիլլէրին
քէնտի գարըլտէն չըգըլ օլտուլուլու
կէօրտիլ :

«Գօնթիլ տը Պայսթ , իքի պուլունա
միլլէրին էհալիլլէր պուլունան քիլլիլլէր
պիր տէվլէթլէրին Բէյիլի վիլլէքլալըլ պու-
լունմուշ իքէն , օթուգ միլլիլլէրին զի-
եաթէն նուլունա հիւքիւլ իտէն , վէ
Բրուսիանքն իլլէրին միւլալիլլէր (հաւաար)
օլտուգ մուհարէպէ հարինէ պիր օր-
տու վաղ իտէպիլլէրին պիր իմրէրաթթ
օլտուլու , բօլիլլէրինտէ գաղաղալու օլ-
մուշ իտի :

«Գօնթիլ տը Պայսթ իլլին , Տըլլէրին-
տէ (Սապսօնեա գըլալըլըլըլ իսալիլ-
թալիլլէր տըր) , իլլիլլէրինտէն ահալալը
բօլիլլէրին Եիւքսէլլէրին իլլէքլիլլէրին
աղըլ պիր թէքսիլլէր իլլէթլէր վիլլէրինին օլ-
մուշ իտի , հալ պու քի , Ալմաթիլտա
էլլէ կէշիլլէր օլտուլու մէվգըլ , էսա-
սէն , Բրուսիանքն Գըրալ ֆալիլլէրինտէ
նա իսալիլլէր օլան պիր բօլիլլէրին հա-
րէքթլիլլէրին , Ալմանեա հիւքիւմէթլէրին
տալիլլէր տալիլլէր պուլունմուշ օլտու-
լու հաղըլ քեաֆֆէյիլլէր հիւքիւմէթլէրին
եալմաղլըլա , քէնտիլլէր միւլաաթէ ի-
տէր իտի :

«Իլլէթ Գօնթիլ տը Պիլլիլլէրին էհէմ-
միլլէրին , վէ Սատուլալտան էվլէր վէ
սօնրա օլմաթըլ օլտուլու օնուլունտուլու
գըլմըլ , պու տուր » :

ՍԱՊԸԴ ՂԱՅԵԼԻՆ

ԳԱՐԱՊԵՏ Թ. ՓԱՆՈՍԵԱՆ

Գալթաա Բէնէլլէրին քաղաքընտա
Յօ. 28 իսի իսնտա :